

Bogna Otto-Węgrzyn

DOKUMENTACJA PROJEKTU HABILITACYJNEGO

Autoreferat

Bogna Otto-Węgrzyn

Autoreferat

Autoreferat

Imię i nazwisko:

Bogna Otto-Węgrzyn

Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/artystyczne:

- Dyplom ukończenia studiów na Wydziale Grafiki w Katowicach, Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie w zakresie projektowania graficznego.
- Tytuł magistra sztuki nadany 2 lipca 1990 r. w Katowicach.
- Stopień doktora sztuki w dyscyplinie artystycznej: sztuki piękne nadany uchwałą Rady Wydziału Grafiki, Malarstwa i Wzornictwa Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach z dnia 3 lipca 2006 r. Tytuł rozprawy doktorskiej: „Plakat jako autonomiczna forma graficzna”

Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/artystycznych:

05.10.2004 – 15.06.2005	zatrudnienie w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach na stanowisku wykładowcy w wymiarze ½ etatu
04.10.2005 – 15.06.2006	zatrudnienie w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach na stanowisku wykładowcy w wymiarze ½ etatu
01.10.2006 do chwili obecnej	zatrudnienie w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach na stanowisku adiunkta w wymiarze pełnego etatu.

Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art.16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz.595 ze zm.)

zgodnie z wymogiem formalnym wskazuję:

projekt „Obszar roboczy” obejmujący prezentację zestawu 20 plakatów i 40 ilustracji mojego autorstwa wraz z aranżacją przestrzeni ekspozycyjnej, stanowiącą integralną część projektu, jako aspirujący do spełnienia warunków określonych w art. 16 ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Projekt został zaprezentowany publicznie w formie 2 odrębnych wystaw indywidualnych w terminach:

21.05.2014–27.07.2014	w Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu
08.06.2015–01.07.2015	w galerii Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opolu

Spis treści

1. Omówienie wskazanego osiągnięcia artystycznego

- 1.1. Wprowadzenie › s. 7
- 1.2. Strategia artystyczna › s. 8
- 1.3. Opis projektu „Obszar roboczy” › s. 12
  - 1.3.1. Plakaty › s. 13
  - 1.3.2. Ilustracje › s. 14
  - 1.3.3. Aranżacja ekspozycji › s. 15
  - 1.3.4. Wykład › s. 16
  - 1.3.5. Kolejna prezentacja projektu › s. 18

2. Omówienie pozostałych osiągnięć artystycznych

- 2.1. Pozostałe zrealizowane utwory artystyczne o międzynarodowym lub krajowym zasięgu › s. 19
- 2.2. Ilustracje, kolaże, grafiki › s. 19
- 2.3. Plakaty › s. 20
- 2.4. Opracowania graficzne › s. 21
- 2.5. Wystawy i publikacje › s. 22

3. Działalność dydaktyczna i naukowo-badawcza

- 3.1. Działalność dydaktyczna przed uzyskaniem stopnia doktora sztuki › s. 25
- 3.2. Działalność dydaktyczna po uzyskaniu stopnia doktora sztuki › s. 26
  - 3.2.1. Pracownia Grafiki Edytorskiej › s. 26
  - 3.2.2. Pracownia Grafiki Książki › s. 26
- 3.3. Działalność naukowo-badawcza › s. 27
  - 3.3.1. Projekt badawczy: „Technologia sztuki książki, tradycyjne rzemiosło i jego współczesna recepcja” › s. 27
  - 3.3.2. Projekt badawczy „Optymalizacja parametrów edytorskich publikacji we współcześnie stosowanych nośnikach elektronicznych. Analiza możliwości zastosowania zasad składu publikacji realizowanej drukiem w czytnikach elektronicznych” › s. 27

4. Praca organizacyjna na uczelni

- 4.1. Pełnione funkcje › s. 29
- 4.2. Promocja dokonań studentów › s. 30
- 4.3. Inne działania na rzecz uczelni › s. 30

1. Omówienie wskazanego osiągnięcia artystycznego

1.1. Wprowadzenie

Jestem absolwentką Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, zamiejscowego Wydziału Grafiki w Katowicach. Studia z zakresu grafiki, ze specjalnością projektowanie graficzne ukończyłam z wyróżnieniem w 1990 roku, realizując dyplom główny w pracowni plakatu prof. Tomasza Jury i dodatkowy – w pracowni malarstwa prof. Romana Nowotarskiego.

Po uzyskaniu dyplomu otrzymałam roczne stypendium Ministra Kultury i Sztuki dla młodych twórców. W ramach stypendium zrealizowałam zestaw prac rysunkowych i malarskich.

Przez kolejnych kilkanaście lat od momentu ukończenia studiów moja działalność koncentrowała się przede wszystkim na pracy w charakterze grafika projektanta. Współpracowałam z agencjami reklamowymi, studiami projektowymi, wydawnictwami i instytucjami kultury realizując opracowania z zakresu grafiki wydawniczej obejmujące m.in. kompleksową oprawę wizualną kampanii reklamowych, reklamę prasową, różnego rodzaju druki akcydensowe oraz całościowe layouty czasopism. Za najistotniejsze dla tego etapu mojej aktywności uważam:

- współpracę w charakterze grafika komputerowego z agencją reklamową i drukarnią VIDEOGRAF z Katowic, jedną z pierwszych na Śląsku placówek o tym profilu, która w początku lat 90. ub. wieku systemowo zastosowała cyfrowe metody projektowania i przygotowania do druku materiałów poligraficznych przy wykorzystaniu stacji graficznych Apple i systemu DTP,
- pracę w studiu projektowym i drukarni NOTA z Gliwic, charakteryzującym się niestandardowym podejściem do zagadnień technologicznych i projektowania form reklamowych,
- pracę w katowickiej agencji POLMEDIA, jednej z najstarszych na Śląsku profesjonalnie zorganizowanych agencji reklamowych, w której oprócz realizacji projektów graficznych dla strategicznych klientów firmy (Powszechny Bank Kredytowy, Górnośląski Bank Gospodarczy, Petro-Oil, Termoorganika i in.) przez pewien czas pełniłam także obowiązki dyrektora artystycznego
- współpracę z chorzowskim wydawnictwem X-PRESS, w którym jako kierownik zespołu graficznego byłam odpowiedzialna za opracowanie layoutu i cykliczny skład miesięcznika „Sound & Vision” poświęconego branży audio. W ciągu kilkuletniego okresu obecności na rynku miesięcznik zdobył znaczną popularność w środowiskach branżowych, co w dużym stopniu zawdzięczał rozpoznawalnej formie graficznej.

Od momentu ukończenia studiów, równoległe do aktywnej działalności projektowej, realizowałam także – przede wszystkim dla potrzeb własnych – prace o charakterze artystycznym. Stanowiły one próbę wykorzystania środowiska DTP i cyfrowych programów graficznych w innej płaszczyźnie. Przez krótki czas przedmiotem mojego zainteresowania były grafiki cyfrowe (prace zostały zaprezentowane podczas Międzynarodowego Triennale Grafiki „Most do przyszłości” w roku 2000 w Krakowie i Norymberdze), ostatecznie jednak zdecydowałam, że skoncentruję się na autorskich plakatach, ilustracjach i cyfrowych kolażach.

Stopniowo wypracowany przeze mnie styl graficzny stał się rozpoznawalny, a prace wzbudziły szersze zainteresowanie. Plakaty i ilustracje zostały kilkakrotnie nagrodzone w krajowych i międzynarodowych przeglądach (nagrody wymienione w załączonym wykazie dorobku), zyskałam też nowe możliwości współpracy w tym obszarze. Za najbardziej znaczące uznaję: ponad dwuletnią stałą współpracę ilustratorską z krakowskim tygodnikiem „Przekrój”, współpracę z fundacją „Satyrykon” oraz Galerią Plakatu Krzysztofa Dydo.

Prace mojego autorstwa były kilkakrotnie prezentowane w kwartalniku projektowym 2+3D oraz w wydawnictwach dotyczących współczesnego plakatu lub ilustracji (wymienione w wykazie dorobku). Miałam także okazję zaprezentowania ich w ramach około dwudziestu wystaw indywidualnych i kilkudziesięciu zbiorowych.

Obecnie moja aktywność twórcza koncentruje się na realizacjach o charakterze niekomercyjnym. Prace te, zgodnie z omówioną poniżej strategią artystyczną, dotyczą głównie obszarów z marginesu działań projektowych.

1.2. Strategia artystyczna

Podejmowane przeze mnie działania kreacyjne celowo sytuują się na styku obszarów grafiki artystycznej i użytkowej. Wybór plakatu, jako jednej z podstawowych form ekspresji oraz wykorzystanie technologii poligraficznych w miejsce klasycznych technik graficznych jest, w moim wypadku, świadomym wyborem medium artystycznego. Z pełnym przekonaniem mogłabym podpisać się pod stwierdzeniem Jana Lenicy: „zawsze lubiłem poruszać się na peryferiach, na pograniczach gatunków sztuki, penetrować tereny z dala od głównych traktów, te mniej nobliwe (...), ciągnęło mnie do form niejako pospolitych, pogardzanych przez tych, którzy pracują na wyższych etażach...”.

Prace Lenicy stanowiły przykład wykorzystania w formie użytkowej języka indywidualnej ekspresji artystycznej, a stylistyka wizualna wypracowana przez artystę wynikała, w dużej mierze, ze znacznej swobody twórczej, którą cieszył się jako projektant plakatów i autor filmów animowanych. Dla mnie, jako twórcy, szczególnie znaczący jest fakt, znajdujący zresztą potwierdzenie w licznych wypowiedziach Lenicy, że specyficzne ograniczenia warsztatowe i technologiczne, konieczność pracy w warunkach „prowizorycznych” umożliwiły wypracowanie niekonwencjonalnych rozwiązań artystycznych i projektowych. Świadomy wybór „obszarów peryferyjnych” w pewnym sensie otworzył artyście przestrzeń uwolnioną od „szlachetności” przypisanej obiektom sztuki.

Ten aspekt kreacji interesował mnie już od czasów studenckich. We własnych realizacjach starałam się wykorzystywać powszechnie dostępne, tanie materiały i technologie, celowo rezygnując z bardziej nobliwych aspektów warsztatowych. Dodatkowy czynnik motywujący stanowiła, obowiązująca w czasach moich studiów, reglamentacja profesjonalnych materiałów malarskich i graficznych. Zdobywanie ich poza obowiązującą procedurą nie stanowiło dla przedsiębiorczych studentów akademii większych trudności, mimo to jednak, w pewien sposób kontestując obowiązujące regulacje, przez cały okres studiów realizowałam prace rysunkowe i malarskie wyłącznie przy użyciu oficjalnie dostępnych materiałów papierniczych, farb i lakierów przeznaczonych do zastosowań przemysłowych oraz często nietypowych podłoży. Metody te dostarczyły mi wiele satysfakcji z wypracowywania alternatywnych środków ekspresji. Nasunęły mi też pierwsze refleksje na temat kreacyjnego potencjału wynikającego z wyboru medium.

Działalność artystyczna to, w moim rozumieniu, przede wszystkim poznawcza działalność intelektualna, w której dzieło jest swego rodzaju produktem ubocznym. Zasadniczą cechą rzetelnych działań artystycznych jest – dla mnie – bezinteresowność, którą rozumiem nie tylko jako obiektywną chęć doskonalenia własnych umiejętności, ale także rodzaj bezstronnej dociekliwości i swobodnej zabawy formą. „Bezinteresowność właściwa sztuce istnieje w każdym czynie nieobliczonym na przyszłość i nieszukającym alibi w przeszłości” jak pisała Anka Ptaszkowska w wydanej w 2010 r. książce „Wierzę w wolność, ale nie nazywam się Beethoven”.¹ W moim wypadku bezinteresowność stanowi też praktyczne kryterium rozróżnienia działań kwalifikowanych przeze mnie jako artystyczne (realizowane dla własnych potrzeb) i projektowe (realizowane na zlecenia), podczas gdy zasadnicza materia prac jest w wielu wypadkach podobna, z założenia doświadczenia z jednego obszaru płynnie przenikają do drugiego. Swego rodzaju przemieszanie konwencji wydaje się zresztą ogólną cechą współczesnej kreacji, w której podobne warsztatowe fluktuacje dotyczą licznych – nie tylko moich – prac. O ile przywołane wcześniej prace Jana Lenicy wprowadzały jakości czysto artystyczne w obszar działań projektowych, co stało się zasadniczym wyróżnikiem „polskiej szkoły plakatu”, o tyle wielu artystów mojego pokolenia przyjęło w pewnym sensie kierunek odwrotny, anektując język form użytkowych dla wypowiedzi artystycznych. Wykorzystanie w działaniach artystycznych mediów i nośników związanych z komercyjną reklamą stało się jedną z aktualnie stosowanych strategii twórczych. Osobiście za jedno z bardziej interesujących prac wykorzystujących tego typu formy – szczególnie we wcześniejszych realizacjach rozpoczętych w latach 70. ub wieku – uważam projekty amerykańskiej artystki Jenny Holzer.

W Polsce powszechnie znanym przykładem działań na tym polu była zrealizowana przez Jadwigę Sawicką przy współpracy z galerią AMS praca „Nawracanie, oswajanie, tresowanie” eksponowana pod koniec lat 90. na kilkuset miejskich billboardach. Późniejsze, podobne w zamyśle koncepcje, realizowane przez

1 A. Ptaszkowska, *Wierzę w wolność, ale nie nazywam się Beethoven*, słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2010, s. 10.

kolejnych autorów w szeroko rozumianej przestrzeni publicznej, adaptowały różnej skali nośniki, formy i scenariusze działania. Niezależnie od przyjętej w tym względzie formuły, za najistotniejszą cechę wspomnianych prac uważam fakt skoncentrowania działań artysty na komunikowaniu się z odbiorcą jedynie w sferze idei, przy użyciu dzieła, które, jako takie, nie przedstawia trwałej wartości materialnej. Powyższe obserwacje potwierdzają wniosek, że dobór medium może stać się także deklaracją postawy twórczej. Wybierając pod koniec lat 90. plakat autorski jako główny obszar swoich eksperymentów artystycznych opowiadałam się więc, przede wszystkim, za interesującą mnie formułą komunikacji i zminimalizowaniem wartości komercyjnej prac.

Chciałabym jednak podkreślić, że obok założeń ideowych plakat interesował mnie też z czysto praktycznych względów formalnych – przede wszystkim ze względu na narracyjny charakter, wpisany w naturę tego medium.

Narracyjność, jako składnik formy obrazu, jest w moim wypadku dominującym sposobem konstruowania prac. Wizualne formy przedstawiające zawsze intrygowały mnie jako takie, niezależnie od możliwości odczytania intencji ich autora. Bogactwo potencjalnych znaczeń budowanych zarówno przez treści odczytywane podświadomie, archetypiczne, jak i zamierzone nawiązania twórcy do ugruntowanych kulturowo stereotypów wizualnych czy oryginalnie przez niego stworzone symbole, metafory lub dosłowne ilustracje stwarzają rozległą i wielopoziomową płaszczyznę intelektualno-emocjonalnego porozumienia z potencjalnym odbiorcą. Dodatkowym walorem plakatu, jako środka ekspresji, jest naturalne skonfrontowanie obrazu tekstem, co z jednej strony daje możliwość wprowadzenia kolejnego wątku treściowego, a z drugiej – poszerza gamę środków wizualnych o elementy typograficzne.

We własnych pracach używam łącznie wszystkich wyżej wyliczonych form wizualnej narracji, celowo ze sobą przemieszanych i z założenia nie wymagających od odbiorcy jednej interpretacji. Budowanie formy i treści ma dla mnie przede wszystkim charakter gry kolejnymi asocjacjami. Koncepcja pracy, która pierwotnie często odnosi się do rzeczywistych sytuacji lub postaci, modyfikowana pod wpływem swobodnych skojarzeń sukcesywnie przekształca dosłowność w niedorzeczność. W konstrukcjach formalnych swoich realizacji najchętniej dostrzegam analogię do szeroko rozumianej poezji absurdałnej, w której przyjęte przez autora ścisłe reguły dotyczące budowy i rytmiki wiersza determinują jego treść na równi z nonsensownymi skojarzeniami podszywanymi przez wyobraźnię, a zadowolenie jakie twórca czerpie z eskalowanych tą drogą paradoksów udziela się czytelnikowi.

Podobnie wyobrażam sobie relację z potencjalnym odbiorcą moich prac, którą widzę przede wszystkim w kategoriach kameralnej prowokacji i wspólnej zabawy wizualną konwencją.

Ten ostatni aspekt pracy miałam zresztą możliwość realizować zarówno w praktycznym, kameralnym wymiarze – w formie umieszczonych w przestrzeni

publicznej plakatów interaktywnych – jak i w szerszym ujęciu, w formie uczestnictwa w globalnym zjawisku wydawania własnych plakatów przez ich autorów.

Eksploracją powyższych wątków zajęłam się w ramach zrealizowanej w 2006 r. pracy doktorskiej dotyczącej plakatu jako autonomicznej formy graficznej.

Mój ówczesny projekt objął realizację cyklu niezleconych plakatów, wykorzystanych zarówno do działań w przestrzeni miejskiej, w której odbiorcy mieli możliwość bezpośredniego ingerowania w formę plakatu przez dopisywanie własnych treści, jak i do programowego uczestnictwa w „anarchizacji procesu projektowego” za jaką ówczesznie uznano zgłaszanie plakatowych *self-editions* do udziału w oficjalnych przeglądach branżowych.

W tym miejscu pokrótce wyjaśnię, że pojęcie tzw. *self-editions* (wydań własnych) dotyczy zjawiska masowego powstawania plakatów realizowanych wyłącznie według koncepcji autora, bez udziału zewnętrznego zleceniodawcy. Praktyka ta widocznie nasiliła się w latach 90. ub. wieku, kiedy zmiany urbanizacyjne i technologiczne prowadzące do powstania alternatywnych form reklamy zewnętrznej ograniczyły komercyjne wykorzystanie plakatów i wywołały przekonanie, że tracą one rację bytu. Paradoksalnie, szeroka dostępność technologii cyfrowych, która wyeliminowała z rynku reklamy plakat na rzecz druków wielkoformatowych, umożliwiła jednocześnie indywidualnym autorom druk projektu w pełnym formacie, nawet w liczbie jednego egzemplarza. Możliwość szybkiej, stosunkowo łatwej i taniej realizacji zaawansowanego technologicznie druku stała się jedną z głównych przyczyn masowego uczestnictwa *self-editions* w znaczących konkursach i przeglądach twórczości plakatowej, co z kolei wywołało liczne dyskusje i spolarzyowało środowisko krytyków i projektantów graficznych. Jego część opowiadała się za całkowitą wolnością autora w wyborze zgłaszanych prac, podczas gdy inni przedstawiciele żądali rygorystycznej eliminacji niezleconych druków z oficjalnych wystaw.

Osobiście opowiedziałam się po stronie projektowych „anarchistów”, celowo opracowując, wydając, a następnie rozsyłając na międzynarodowe konkursy zestaw plakatów o wymyślonej przez siebie treści.

Uczestnictwo w działaniach zmierzających do zachowania autorskiej autonomii plakatu poprzez projektowanie i rozsyłanie wydań własnych jest mi bliskie również obecnie, i nadal realizuję prace tego rodzaju. Różnica pomiędzy plakatami niezleconymi i projektowanymi przeze mnie na zlecenia staje się, z czasem, coraz mniej zauważalna.

Moje obecne zainteresowania artystyczne nadal zakładają wykorzystanie form ilustracyjnych i technologii edytorskich pozostających na pograniczu grafiki użytkowej, jednak obecnie zmierzają w kierunku realizacji mniej oczywistych znaczeniowo. Powyższe zagadnienia stały się przedmiotem jednego z moich ostatnich projektów artystycznych – autorskiej wystawy „Obszar roboczy” wskazanej przeze mnie jako osiągnięcie podlegające bezpośredniej ocenie w toku postępowania habilitacyjnego.

1.3. Opis projektu „Obszar roboczy”

aspirującego do spełnienia warunków określonych w art. 16 ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki.

(Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.)

Koncepcja projektu związana jest bezpośrednio z faktem zaproszenia mnie do zaprezentowania w maju 2014 r. w Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu indywidualnej wystawy plakatów mojego autorstwa.

Wystawa towarzyszyła 5. Międzynarodowemu Festiwalowi Plakatu i Typografii „Plaster”, wydarzeniu organizowanemu cyklicznie przez toruńskie csw, na które obok konferencji poświęconej zagadnieniom z obszaru szeroko rozumianego projektowania graficznego, składają się także warsztaty i wystawy tematyczne oraz coroczna indywidualna wystawa współczesnego polskiego plakacisty.

Przygotowując się do wystawy uznałam, że obszerna prezentacja stwarza naturalną okazję podsumowania strategii twórczej realizowanej przeze mnie na przestrzeni ostatnich lat. Zdecydowałam, że – w odróżnieniu od wcześniejszych wystaw – prace zostaną przeze mnie przedstawione w kontekście procesu ich powstawania. Prezentacją postanowiłam objąć nie tylko finalne realizacje, ale także wersje „robocze”, pozwalające na pełniejszy wgląd w rozwój poszczególnych koncepcji i ocenę wcześniejszych decyzji z nowej perspektywy czasowej.

Jakkolwiek wystawa stanowiła autonomiczny element festiwalu, co pozostawiało mi znaczną swobodę w zakresie doboru i aranżacji prac, zdecydowałam o zachowaniu związku z tematem przewodnim konferencji, jakim były kontrowersje w projektowaniu graficznym. Ekspozycja – zgodnie z przyjętym założeniem odnosząca się do przebiegu procesu twórczego – nawiązywała jednocześnie do zjawiska niezależnej kreacji w obszarze plakatu autorskiego, czym bezpośrednio wpisywała się w problematykę konferencji. Wątek ten został przeze mnie rozwinięty w ramach wykładu towarzyszącego otwarciu wystawy.

Zaproponowana przeze mnie formuła przewidywała indywidualną aranżację całości przestrzeni galeryjnej. W sensie artystycznym wystawa podejmowała zagadnienia dynamicznego poszukiwania formy, tworzenia alternatywnych wersji i względności dokonywanych przez twórcę wyborów. Kluczem koncepcyjnym stało się także odniesienie do przestrzeni usytuowanych na marginesie działań artystycznych i projektowych.

Tytułowy „obszar roboczy”, w znaczeniu dosłownym, nawiązuje do cyfrowych programów graficznych, w których powyższe określenie dotyczy płaszczyzny usytuowanej poza widocznym obrysem wirtualnej strony. W trakcie pracy grafik przesuwa w tę przestrzeń niewykorzystane elementy opracowywanej kompozycji nieświadomie tworząc niezależne, przypadkowe układy, funkcjonujące na marginesie właściwego rozwiązania.

Duże ułatwienie w analizie i praktycznym doborze materiałów ekspozycyjnych stanowiło wykorzystanie swego rodzaju przekleństwa warsztatu cyfrowego, jakim jest możliwość zapisywania i archiwizacji nieskończonej ilości kolejnych wersji projektu. Aspekt ten umożliwił wierne odwzorowanie wybranych „obszarów roboczych” moich prac bezpośrednio w przestrzeni ekspozycyjnej galerii.

W ostatecznym kształcie wystawa objęła trzy zasadnicze, dopełniające się, wątki ekspozycyjne: prezentację autorskiego wyboru plakatów, prezentację zestawu ilustracji oraz indywidualną aranżację całości przestrzeni ekspozycyjnej, obejmującą dodatkowe wielkoformatowe kompozycje graficzne na ścianach i podłodze galerii (ekspozycja w Toruniu) lub animacje i dodatkowe plansze (ekspozycja w Opolu)

Szczegółowa lista prac wchodzących w skład projektu „Obszar roboczy” została załączona w pisemnym wykazie dorobku.

1.3.1. Plakaty

Do ekspozycji wybrałam zestaw 20 plakatów opracowanych w latach 2007–2014 (pełna lista tytułów w wykazie dorobku). Podstawowe kryterium selekcji stanowiła ocena walorów prac jako najbardziej reprezentatywnych dla wypracowanych przeze mnie, w wymienionym okresie, indywidualnych cech stylistycznych, a także adekwatność w stosunku do ogólnej idei wystawy, prezentującej proces projektowania plakatu w kontekście zmiennych decyzji formalnych autora. Celowo zestawiałam ze sobą prace zrealizowane w na przestrzeni dłuższego czasu, co, zgodnie z moją intencją, dawało wgląd w ewolucję pojawiających się w projektach powtarzalnych motywów graficznych. Jako datę graniczną przyjął rok 2006 – datę obrony pracy doktorskiej – wszystkie włączone do zestawu prace zostały zrealizowane po tym terminie.

Wybozem objęłam zarówno plakaty opracowane w ramach zleceń zewnętrznych, anonsujące wystawy i wydarzenia kulturalne, (Punkt G, Stanisław Wejman, Odloty – przyloty, Rzuć okiem, Młodzi i film) plakaty reprezentujące koncepcje autorskie, wydane we współpracy z galerią Krzysztofa Dydo („Metropolis”, „Lola non-stop”) jak i całkowicie niezależne wydania własne, zrealizowane bez zlecenia.

Znaczna część eksponowanych prac została zaprezentowana publicznie po raz pierwszy – niektóre plakaty np. „Oni”; „Młodzi i film” stanowiły alternatywne wersje zrealizowanych projektów, inne reprezentowały prace, które z różnych względów nie weszły w etap ostatecznej realizacji np. „Skłonności do ostrości”; „Feta 2014 (1)”; „Feta 2014 (2)”; „Bucktown Arts Fest”.

Wymienione na końcu prace stanowią także przykład prowadzonej przeze mnie w ostatnich latach działalności projektowej. Podjęcie w ramach pracy na uczelni dodatkowych obowiązków organizacyjnych ograniczyło moją dyspozycyjność jako czynnego projektanta. Nie chcąc jednak całkowicie rezygnować z działalności tego rodzaju okazjonalnie realizuję zlecenia lub uczestniczę w otwartych konkursach na projekty plakatów – szczególnie, kiedy temat konkursu jest dla mnie interesujący jako pretekst działań formalnych. Było tak w wypadku plakatu „Bucktown Arts

Fest” (lokalny festiwal artystyczny w USA), gdzie podstawowe wymaganie organizatora dotyczyło umieszczenia na plakacie wizerunku kozy, jako historycznego nawiązania do bliżej nieokreślonych tradycji hodowlanych związanych z kulturą polskich emigrantów zasiedlających w XIX wieku obecne tereny festiwalowe.

Szczególnie znacząca dla założeń wystawy była wspomniana wcześniej grupa plakatów programowo zrealizowanych jako wydania własne. To również rodzaj druków, które – pomimo zaangażowania w innego rodzaju działalność – realizowałam na przestrzeni ostatnich lat. Za najistotniejszy w tej kategorii element ekspozycji uznałam zestaw 7 druków premierowych prowokacyjnie podejmujących tematy „kanoniczne” dla plakatowych *self-editions* jakimi są inspiracja dziełami filmowymi, globalna problematyka ekologiczna, lub swobodna manifestacja niesprecyzowanych idei artystycznych. W moim wypadku były to: 2 warianty plakatu „Guzikowcy” inspirowanego filmem w reżyserii Petra Zelenki, 4 plakaty „Save the water” i „Rzeka nie jest ściekiem” nawiązujące do znanych realizacji *self-edition* o tej tematyce w opracowaniach innych autorów oraz do akcji Greenpeace dotyczącej zanieczyszczenia dorzecza Wisły. Ostatni w cyklu plakat „Co dwie jaźnie, to nie jedna” to programowo enigmatyczne otwarte przesłanie autorskie, które można – o ile odbiorca odczuwa tego rodzaju potrzebę – odnieść do podobnie enigmatycznych treści publikowanych w ramach projektów *self-editions* przez autorów japońskich (przykłady tego rodzaju rozwiązań zostały przytoczone w wykładzie towarzyszącym otwarciu wystawy).

Poza wspomnianą wartością ideową wymienione plakaty zawierały przykłady rozwiązań ilustratorskich i kompozycyjnych istotnych dla mnie również z formalnego punktu widzenia.

W trakcie prac nad ostatecznym układem ekspozycyjnym zdecydowałam o uzupełnieniu wystawy przykładowymi plakatami *self-edition* zrealizowanymi w ramach wcześniejszych projektów. Druki zostały włączone do wystawy przede wszystkim ze względu na swoją rozpoznawalność w kontekście całości dorobku (najczęściej reprodukowane w katalogach wcześniejszych wystaw). Jako zrealizowane w okresie przed cezurą czasową przyjętą dla projektu „Obszar roboczy” nie zostały ujęte w opisie ani wykazie prac wchodzących w skład wskazanego przeze mnie osiągnięcia artystycznego, podlegającego ocenie w toku postępowania habilitacyjnego.

1.3.2. Ilustracje

Bardzo istotna dla przesłania i charakteru ekspozycji była decyzja o wykorzystaniu ilustracji obejmujących szkicowe etapy prac. Większość użytych przeze mnie w plakatach motywów ilustracyjnych jest opracowywana w wielu alternatywnych wersjach, na conajmniej kilku etapach realizacji projektu. Jedynie nieznaczną część tych propozycji znajduje zastosowanie w finalnym rozwiązaniu.

Dostęp do utrwalonych na dysku komputera notacji wizualnych z różnych okresów umożliwił mi odtworzenie procesu kreacyjnego i prezentację wybranych

rozwiązań w kolejnych stadiach koncepcyjnych. Przede wszystkim jednak pozwolił, z perspektywy czasu, dostrzec walory wersji roboczych jako autonomicznych realizacji graficznych, co stało się bezpośrednią przyczyną włączenia ich w obszar wystawy.

Znaczna część zaprezentowanych na wystawie ilustracji to prace pozostające w związku z motywami wizualnymi wykorzystanymi w eksponowanych plakatach, stanowiące bądź ich wersje wstępne, bądź próby dalszej graficznej eksploracji. Wybór uzupełniają realizacje ilustratorskie spoza tej kategorii, stanowiące przykłady wizualnych lub koncepcyjnych kontynuacji określonych motywów, odnalezione przeze mnie w pracach z różnych okresów. Ich udział w ekspozycji miał przede wszystkim na celu nakłonienie odbiorcy do dalszego, samodzielnego poszukiwania tego rodzaju analogii w obrębie zaprezentowanego zestawu.

1.3.3. Aranżacja ekspozycji

Sposób aranżacji prac był integralnym składnikiem wystawy i z założenia miał wyjaśnić ideę „obszaru roboczego” jako koncepcji wyrażonej w tytule. W przestrzeni galerii wyodrębniłam strefę służącą właściwej prezentacji plakatów oraz obszary dodatkowe, w których pokazany został zwarty ciąg ilustracji oraz kompozycja graficzna o wymiarach 7,5 m × 3 m obejmująca w całości jedną ze ścian. Wprowadzone w przestrzeń wystawy fragmenty kompozycji literniczych i ilustracji, uzupełniające główną część ekspozycji, stanowiły rzeczywiste odwzorowanie układów kompozycyjnych zaczerpniętych z „obszarów roboczych” eksponowanych prac. Elementy te, oprócz głównej wielkoformatowej kompozycji, umieściłam także na ścianie w bezpośrednim sąsiedztwie kilku plakatów – w tej wersji stanowiły dosłowne odwzorowanie tytułowego pojęcia.

Opisane kompozycje zostały przeze mnie przygotowane wyłącznie na użytek wystawy i zrealizowane w formie druków na foliach samoprzylepnych, a następnie rozmieszczone zgodnie z wcześniej opracowaną koncepcją.

Szczególny aspekt aranżacji stanowiła konieczność zagospodarowania (na życzenie organizatorów) również obniżonego fragmentu podłogi o wymiarach 8 m × 9 m usytuowanego w centralnym punkcie galerii. Ostatecznie zdecydowałam o swobodnym rozmieszczeniu w tej przestrzeni prostych białoczarnych ikon odwzorowujących podstawowe narzędzia służące do pracy w programach graficznych. Ostatni element aranżacji pojawił się spontanicznie, w trakcie prac przygotowawczych. Wyklejając na ścianach pomieszczenia elementy kompozycji drukowane na foliach odrzucaliśmy na podłogę zbędne, odcięte fragmenty papierów podkładowych. Pocięte arkusze, pokrywające rozmieszczone na podłodze ikony cyfrowych narzędzi, przypadkowo stworzyły dodatkową jakość, zabawnie dopełniającą ideę „obszaru roboczego”. Decyzja o ich nieusuwaniu szczęśliwie spotkała się z przychylnym przyjęciem ze strony kuratora wystawy.

Jak wspominałam we wcześniejszej części opisu, aktywne włączenie w przestrzeń ekspozycji motywów generowanych przypadkowo, miało dla mnie również istotne

znaczenie ideowe. Kompozycje powstające na marginesie, poza świadomym procesem decyzyjnym, okazały się rozwiązaniami mogącymi konkurować pod względem siły wyrazu z finalnymi wersjami plakatów. Powyższa konstatacja nasuwa oczywiste refleksje nad naturą procesu twórczego, dotyczące permanentnego poszukiwania formy, względności dokonywanych wyborów i umiejętności autoobserwacji. Rodzi także pytanie o możliwość aktywnego włączenia przypadku w proces kreatywny.

Przytoczone kwestie w sposób bezpośredni odnoszą się do zaprezentowanych prac, stąd potencjalne wnioski w tym zakresie mają dla mnie, przede wszystkim, wymiar indywidualnych refleksji artystycznych. Zgodnie jednak z przyjętym na wstępie założeniem, za w pełni uzasadnione uznałam podjęcie ich również w szerszym kontekście towarzyszącym konferencji, w formie pytania o granice twórczej autonomii w działaniach projektowych.

1.3.4. Wykład

Powyższe zagadnienie stało się przedmiotem wykładu przeprowadzonego przeze mnie w dniu otwarcia wystawy. Problematyka wystąpienia koncentrowała się na kwestii plakatów realizowanych w ramach tzw. wydań własnych (*self-editions*). Tytułowy „obszar roboczy” został w tym wypadku potraktowany jako działalność prowadzona przez projektanta poza obszarem stricte zawodowym, na marginesie głównej aktywności.

Zasadnicza część wykładu skupiła się na przedstawieniu antagonistycznych opinii na temat zjawiska wydań własnych, przede wszystkim w oparciu o polemiczne teksty Katarzyny Matul i Agaty Szydłowskiej zamieszczone w kwartalniku 2+3D w latach 2004–2010. Ujmując stanowiska przytoczonych autorek w pewnym uproszczeniu można byłoby sprowadzić ich sposób postrzegania i wartościowania współcześnie realizowanych plakatów do dwóch podstawowych koncepcji.

Katarzyna Matul rozpatruje plakat przede wszystkim jako ewoluująca formę kulturową z pogranicza projektowania graficznego i sztuki czystej. W opublikowanym w 2004 r. artykule zatytułowanym „Fałszywe plakaty” stwierdza m.in.: „W konfrontacji z nowymi i najnowszymi mediami wszystko to, co w skrócie nazywamy »galaktyką Gutenberga«, w tym oczywiście plakat, nie jest bynajmniej skazane na zejście z tej sceny, lecz po prostu na zmianę miejsca na niej.” W tym samym tekście pisze także: „Self editions są triumfem artysty w projektancie, sztuki czystej w plakacie. Coraz większe znaczenie wydań autorskich to symptom przemian w całej tej dziedzinie. Można je akceptować lub nie, można je krytykować, złościć się na nie – ale nie można ani zanegować ich obecności, ani zahamować powstawania, ponieważ są świadectwem przemian w całej kulturze”.²

Dla Agaty Szydłowskiej istotny jest wyłącznie użytkowy wymiar plakatu, jako projektu graficznego opracowanego w kontekście konkretnych potrzeb. Autorka zdecydowanie wyklucza możliwość wykorzystania plakatu do innych zastosowań

² K. Matul, *Fałszywe plakaty*, „2+3D”, nr 13 (IV/2004), ss. 33, 35.

i postuluje eliminację *self-editions* z formalnych przeglądów. Jako podstawowe kryterium weryfikujące możliwość udziału plakatu w oficjalnych wystawach autorka proponuje konieczność wykazania zewnętrznego zleceniodawcy.

W artykule zatytułowanym „Samouwiełbienie” z roku 2010 radykalnie komentuje aktualny stan rzeczy: „Wygląda na to, że współczesnym plakatem zawładnęła narcyzm i samozadowolenie. To tak, jakby jedynym zajęciem polityków stało się opracowywanie kolejnych kampanii wyborczych, a organizacje pożytku publicznego poświęcały cały swój czas na działalność PR. Plakat jest narzędziem, a jedyną jego racją bytu jest zakotwiczenie w rzeczywistości: w konkretnym przyszłym lub przeszłym wydarzeniu, w problemie, idei wartym rozpropagowania. Plakaty o plakatach świadczą o tym, że dziedzina ta »zjada własny ogon«, co jest sygnałem zarówno dla kuratorów, jak i dla samych twórców, że nadszedł czas na przemyslenie czym, w gruncie rzeczy, jest projektowanie graficzne.”³

Próbując, w pewnym stopniu, włączyć się w cytowaną dyskusję, uzupełniłam wykład o demonstrację zebranych przez siebie przykładowych realizacji z obszaru plakatu autorskiego. Mój wybór koncentrował się na pracach reprezentujących wysokie walory formalne, a jednocześnie stwarzających potencjalne trudności w określeniu zleceniodawcy, cechującym plakaty propagujące idee społeczne (np. równouprawnienie), anonsujące przedstawienia w nieistniejących teatrach, promujące produkcje filmowe czy wreszcie własną wystawę prac autora. Autorytarna dyskwalifikacja tego rodzaju prac jako pełnowartościowych rozwiązań projektowych wydaje się jednak, w mojej opinii, dyskusyjna, zwłaszcza, że zastosowana konsekwentnie, eliminuje z dorobku polskiego projektowania graficznego realizacje twórców plakatu o tak uznanej renomie międzynarodowej jak Henryk Tomaszewski (znany plakat do własnej wystawy z 1963 r.), czy Jan Lenica (niezlecony plakat do filmu Federico Felliniego „Casanova” z 1976 r.) a także liczne prace wybitnych autorów współczesnych.

W kontekście wykładu uzasadnione wydało mi się dodatkowe przedstawienie kłopotliwej kategorii twórców, których plakaty nie mają nie tylko zleceniodawcy, ale nawet precyzyjnego przesłania. Od wielu lat szczególnie widoczną w tym obszarze grupą są autorzy japońscy. W roku 2004 zwycięzca 19. Międzynarodowego Biennale Plakatu w Warszawie Norikazu Kita zapytany o przesłanie nagrodzonej pracy pt. „Grawitacja” kategorycznie odmówił jej jednoznacznej interpretacji. Podobnie enigmatyczne druki zaprezentował w ramach tej samej wystawy inny japoński plakacista, Kazumasa Nagai – nota bene członek komitetu organizacyjnego Międzynarodowego Triennale Plakatu w Toyamie, do dziś oferującego specjalną kategorię dla wydań typu *self-editions* (Original self-produced and unpublished posters).

Jakkolwiek podzielam wątpliwości, czy japońskie podejście do zagadnienia funkcjonalności plakatu, traktujące emocjonalną komunikację z odbiorcą jako w pełni wystarczającą, koresponduje z przyjętą w naszym kręgu kulturowym wizją formy użytkowej, niemniej uważam możliwość prezentacji wydań własnych

3 A. Szydłowska, *Samouwiełbienie*, „2+3D”; nr 36 (III/2010), s. 115.

w ramach międzynarodowych przeglądów plakatu za ideę w pełni uzasadnioną. Zgadzam się z opinią Katarzyny Matul, że masowe występowanie *self-editions* jest wyrazem szerszych zmian kulturowych i próbą wypracowania nowej formuły komunikacyjnej. Podobnie jak wymieniona autorka, za istotną wartość plakatu uznaję, przede wszystkim, wypracowaną na przestrzeni kilkudziesięciu lat jego specyficzną formułę wizualną i intelektualną. W moim odczuciu ocena jakości plakatu (przeprowadzana np. w ramach biennale) powinna koncentrować się raczej na walorach formalno-koncepcyjnych niż możliwościach wskazania zleceniodawcy. Kierując się między innymi własnym przykładem uważam, że opracowywanie wydań własnych lub plakatów autotematycznych umożliwia efektywne doskonalenie warsztatu graficznego, którego potencjał można następnie wykorzystać w opracowaniach innego typu (także zleceniach komercyjnych). Moim zdaniem warto też zwrócić uwagę na potencjalne znaczenie wysokiej jakości rozwiązań z kategorii *self-editions* jako elementu praktycznej edukacji wizualnej zarówno odbiorców jak i zleceniodawców przyszłych opracowań komercyjnych.

Ostatnie uwagi, jakie przytoczyłam w ramach wykładu odnosiły się do biegunowo przeciwnej tendencji, jaką jest promowanie walorów artystycznych współcześnie realizowanych plakatów poprzez ich bezpośrednie odniesienie do „polskiej szkoły plakatu” jako ugruntowanej marki rynkowej. Postawa ta sprowadza się, w skrajnych wypadkach, do próby odtworzenia w niezmienionej formie rozwiązań estetycznych stosowanych w latach 60. lub 70. ub. wieku. Chociaż tradycję „polskiej szkoły plakatu” uważam za bezdyskusyjny kapitał natury intelektualnej i estetycznej sądzę też, że integralnym elementem jej fenomenu było zachowanie nowatorskiej wizualnie formy prac. Współczesne propozycje rozwiązań formalnych kopiujących minioną stylistykę, uważam za, w pewnym stopniu, sprzeczne z powyższą ideą. Również w tym wypadku obdarzenie współczesnych twórców kredytem zaufania i udostępnianie im mechanizmów promujących indywidualne poszukiwania formalne (np. poprzez utworzenie specjalnej kategorii w ramach biennale) mogłyby, moim zdaniem, skutkować wypracowaniem nowych, równie wysokiej jakości rozwiązań.

1.3.5. Kolejna prezentacja projektu

W czerwcu 2015 miałam okazję ponownej prezentacji wystawy „Obszar roboczy” w galerii nowego budynku Biblioteki Miejskiej w Opolu. Aranżacja w odmiennej przestrzeni wystawienniczej wymagała modyfikacji niektórych elementów ekspozycji. Nie mając możliwości umieszczenia wydruków na foliach samoprzylepnych bezpośrednio na ścianach galerii, zdecydowałam się na zaprezentowanie „obszarów roboczych” w formie dodatkowych oprawionych grafik i animacji, odtwarzanych w sposób ciągły w trakcie trwania wystawy.

2. Omówienie pozostałych osiągnięć artystycznych

2.1. Pozostałe zrealizowane utwory artystyczne o międzynarodowym lub krajowym zasięgu

Od dłuższego czasu moja działalność jako grafika koncentruje się na trzech podstawowych obszarach aktywności obejmujących:

- Ilustracje, kolaże, grafiki
- Plakaty
- Opracowania graficzne

Ważniejsze osiągnięcia artystyczne (oprócz projektu wskazanego jako osiągnięcie podlegające bezpośredniej ocenie w toku postępowania habilitacyjnego) zostały przeze mnie przedstawione z uwzględnieniem podziału na wyżej wskazane kategorie, co, jak sądzę, ułatwi zapoznanie się z całościową dokumentacją. Zasadę tę przyjąłam zarówno w odniesieniu do pisemnego wykazu dorobku, jak i załączanego katalogu reprodukcji.

Aktywność w każdym z wymienionych obszarów prowadziłam jeszcze przed podjęciem pracy w Akademii. W dokumentacji wskazałam przede wszystkim te realizacje, które uznaję za znaczące dla całości moich dokonań, wybór ograniczyłam do prac zrealizowanych po roku 2000. Każdy z wykazów uporządkowałam chronologicznie, co pozwala na łatwą identyfikację prac zrealizowanych po uzyskaniu stopnia doktora. Większość prac wymienionych w pisemnym wykazie dorobku została przedstawiona w katalogu reprodukcji. W celu ograniczenia objętości dokumentacji szczególnie rozbudowane ilościowo opracowania (np. ilustracje prasowe, druki akcydensowe dla Gliwickiego Teatru Muzycznego) oraz najwcześniej datowane realizacje zostały zaprezentowane w formie wyboru przykładów.

2.2. Ilustracje, kolaże, grafiki

Rysunek, grafika i ilustracja prasowa to dziedziny, którymi zajmowałam się od momentu ukończenia studiów. W załączonej dokumentacji przedstawiam ilustracje zrealizowane w technice cyfrowej, przede wszystkim w formie kolaży, łączących elementy rycin i archiwalnych fotografii z rysunkiem odręcznym lub wektorowym. Prace tego typu zaczęłam realizować ok. roku 2000. Za najbardziej znaczące dla tego okresu swojej działalności uznaję ilustracje będące wynikiem współpracy z – jeszcze krakowskim – tygodnikiem „Przekrój” (w którym co tydzień ilustrowałam m.in. stałą rubrykę) oraz realizację cyklu „Wojna i Pokój” nagrodzonego srebrnym medalem Satyrykonu w 2002 r.

Za ciekawą i satysfakcjonującą uznaję również współpracę ilustratorską z magazynem teatralnym „Foyer”, pismem odznaczającym się wyjątkowo wysokim

poziomem edytorskim. Niestety po około rocznej obecności na rynku wydawanie magazynu zostało zawieszone.

W kolejnych latach podejmowałam okazjonalną współpracę z czasopismami (m.in. „Charaktery”), realizując jednak przede wszystkim ilustracje dla własnych potrzeb. W dokumentacji przedstawiam przykładowe ilustracje z lat 2007–2009 zgłoszone do udziału w kolejnych wystawach Satyrykon odpowiadające na tematy konkursowe – „Kot”, „Pies”, „Kobieta”.

Do najistotniejszych realizacji ilustratorskich z ostatnich lat zaliczam kalendarz „Pirelli 2010 – polska edycja wzbogacona o elementy dydaktyki, historii i tradycji”. Projekt powstał w oparciu o opracowaną kilka lat wcześniej wstępną koncepcję, której fragmenty (plansze „Maria Skłodowska-Curie” i „pani Walewska”) zostały wyróżnione w ramach Satyrykonu 2005. Projekt kalendarza został zlecony i wydany przez Fundację Satyrykon w roku 2009.

Kolejnymi istotnymi dla mnie realizacjami były ilustracje do tekstu Marco Bosonetto „La dieta dell’assedio” opublikowane we włoskim magazynie „Slowfood” (nr 44/2010) i zestaw ilustracji do programu teatralnego „Słowik” opartego na bajce Hansa Christiana Andersena dla Teatru Wielkiego, Opery Narodowej w Warszawie (2012).

W roku 2012 rozpoczęłam pracę nad cyklem ilustracji do autorskiej książki inspirowanej żywotami świętych męczennic.

2.3. Plakaty

Projekty plakatów stanowią istotny dla mnie element dorobku twórczego. Prace wskazane w tej części dokumentacji to plakaty nie podlegające ocenie w ramach wskazanego przeze mnie projektu habilitacyjnego „Obszar roboczy”.

Przedstawiony zbiór obejmuje m.in. jedno z pierwszych zrealizowanych przeze mnie prac typu *self-editions*: druki cyfrowe „What’s Ginger?”, „Rewolucja” i „Transmisja” z 2002 r. Ostatni z wymienionych plakatów został nagrodzony podczas IV Festiwalu Plakatu w Krakowie. Plakaty „Rewolucja” i „Transmisja” zostały w kolejnych latach wydane w formie druków offsetowych przez Galerię Plakatu Krzysztofa Dydo.

Za istotne prace zrealizowane przed uzyskaniem stopnia doktora uznaję też „Plakat żyje” – cyfrowy druk typu *self-edition* oraz zrealizowany w technice sitodruku „Zbieg okoliczności” plakat promujący akcję charytatywną, obydwa z roku 2005.

W latach 2004–2006 zrealizowałam cykl plakatów będących przedmiotem pracy doktorskiej. Szczegółowy wykaz plakatów wchodzących w skład cyklu zamieściłam w pisemnym wykazie dorobku. Zgodnie z założeniem przyjętym w koncepcji doktoratu, plakaty te były programowo zgłaszane do udziału w licznych krajowych i międzynarodowych wystawach i przeglądach oraz eksponowane przy okazji wystaw indywidualnych.

Do najbardziej znaczących prac zrealizowanych w późniejszym okresie zaliczam plakaty „Satyrykon 2006” (zaprojektowany na zlecenie organizatora wystawy) oraz zrealizowane w ramach współpracy z galerią plakatu Krzysztofa Dydo w roku 2007 koncepcje autorskie – „Kabaret”, „Matko Polko strzeż wartości” (alternatywna wersja plakatu) oraz „Cyrk i lustracja”.

W latach 2007–2012 zrealizowałam także szereg plakatów anonsujących wystawy plastyczne. Oprócz prac włączonych do projektu „Obszar roboczy” wymienionych w innej części dokumentacji, za ciekawsze uważam: plakat wystawy grafiki Grzegorza Hańderka i Andrzeja Łabuza w Toruniu „Młoda grafika” (2007), plakat 7. Biennale Grafiki Studenckiej w Poznaniu (2011) i plakaty związane z jubileuszowymi uroczystościami w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach z 2007 i 2011 r. W tym czasie zrealizowałam także dwa plakaty anonsujące wystawy własne: „Bogna Otto-Węgrzyn, Monika Starowicz. Rysunki satyryczne. Plakaty” (2011) do cyklu wystaw na Białorusi zrealizowanych na zaproszenie Instytutu Polskiego oraz „Bogna Otto-Węgrzyn. Self-edition posters, plakaty pozbawione sensu” (2012) do wystawy plakatu w galerii „Szewska Pasja” we Wrocławiu.

W 2008 r. zrealizowałam także projekt plakatu do sztuki Stanisława Ignacego Witkiewicza „Oni” na zlecenie Teatru Wybrzeże. Dokończoną w kilka lat później, alternatywną wersję tego projektu włączyłam do wystawy „Obszar roboczy”.

Pozostałe plakaty realizowane jako zlecenia komercyjne w ramach współpracy z Gliwickim Teatrem Muzycznym uwzględniłam w części dokumentacji dotyczącej kompleksowych opracowań graficznych.

2.4. Opracowania graficzne

W latach 2004–2010 oprócz pracy w ASP Katowice i niezależnej działalności artystycznej prowadziłam stałą współpracę z Gliwickim Teatrem Muzycznym projektując wybrane elementy identyfikacji wizualnej teatru, plakaty i druki akcydensowe. W wymienionym okresie prace te stanowiły zdecydowaną większość realizowanych przeze mnie opracowań projektowych, przede wszystkim ze względu na znaczne zaangażowanie merytoryczne i czasowe, jakiego wymagały. Zakres prac obejmował comiesięczne opracowanie i skład kompletu druków akcydensowych teatru (książeczka repertuarowa, ulotki, afisze, ogłoszenia prasowe) oraz dodatkowe projekty oprawy graficznej premier i innego rodzaju wydarzeń bieżących. W ramach zaprezentowanego w dokumentacji zestawu przedstawiłam przykładowe realizacje dotyczące zarówno druków akcydensowych o stałej, powtarzalnej formie wizualnej, jak i wybranych realizacji oprawy graficznej premier, mających z założenia odmienny charakter stylistyczny.

Jakołwiek współpraca z teatrem nie zakładała opracowania przeze mnie całkowicie nowej, kompleksowej identyfikacji wizualnej i w ramach projektowanych druków zostały mi częściowo narzucone wcześniej przyjęte przez teatr ustalenia formalne, starałam się o nadanie akcydensom możliwie spójnej i rozpoznawalnej formy stylistycznej.

Zmiany wprowadzone przeze mnie w obrębie cyklicznie realizowanych druków dotyczyły przede wszystkim ujednoczenia układów graficznych i wewnętrznych siatek poszczególnych akcydensów, ustalenia stałych pozycji dla kluczowych elementów wizualnych, określenia stałej kolorystyki oraz ujednoczenia charakteru stosowanych form graficznych. Jednocześnie jednak, ze względu na zróżnicowany charakter publikowanych treści layout akcydensów pozostawał elastyczny, dając możliwość bieżącego zwiększania lub zmniejszania objętości poszczególnych modułów.

Opracowując materiały wizualne starałam się także o oddanie specyfiki teatru, którego repertuar stanowiły w większości klasyczne operetki, co we współczesnych realiach miało interesujące mnie walory groteskowe. Specyficzny klimat starałam się uzyskać poprzez włączenie w projekty graficzne własnych kolaży z wykorzystaniem XIX-wiecznych rycin, a także wypracowanie specyficznej metody prezentowania zdjęć ze spektakli, w których postaci aktorów w kostiumach były przedstawiane bez elementów scenograficznych, na neutralnych tłach, przy użyciu dwu podstawowych kolorów stosowanych w identyfikacji, co podkreślało walory graficzne formy.

Nieco inne zasady dotyczyły projektowania oprawy graficznej spektakli premierowych, które, zgodnie z życzeniem zleceniodawcy, miały charakter odbiegający od całościowej identyfikacji i były z założenia projektowane indywidualnie dla poszczególnych wydarzeń. Za satysfakcjonujące rozwiązania w tym zakresie uznaję: oprawę graficzną farsy „Dajcie mi tenora” i przeglądu przedstawień komediowych „LEK – Listopadowa Epidemia Komедии” z 2004 r. oraz spektaklu Jarosława Stańka pt. „Chodnik 05 – projekt undergruntowy” z 2005 r.

Zamieszczone w dokumentacji projekty z lat późniejszych (po uzyskaniu stopnia doktora sztuki) to przede wszystkim oprawa graficzna spektaklu wg. opery Georges’a Bizeta „Carmen” z 2006 r., widowiska muzycznego „Europa moich marzeń” oraz dramatu muzycznego według Lwa Tołstoja „Anna Karenina” – obydwa z 2007 r.

Szersza lista realizacji dla Teatru Muzycznego została wymieniona w pisemnym wykazie dorobku.

Do istotniejszych opracowań graficznych zrealizowanych po zakończeniu współpracy z Gliwickim Teatrem Muzycznym należy projekt katalogu towarzyszącego wystawie prac prof. Mariusza Pałki w Muzeum Śląskim pt. „Zmysłowość” z 2012 r. Pozostałe zrealizowane przeze mnie w tym czasie prace, jako włączone w projekt „Obszar roboczy” zostały uwzględnione w części dokumentacji dotyczącej wspomnianego projektu.

2.5. Wystawy i publikacje

Znaczącym elementem mojej aktywności twórczej był udział w kilkudziesięciu wystawach indywidualnych i zbiorowych. Szczegółowa lista ważniejszych wystaw indywidualnych i zbiorowych oraz wykaz nagród uzyskanych za działalność artystyczną zostały zamieszczone w pisemnym wykazie dorobku.

Przykładowe realizacje plakatowe i ilustratorskie mojego autorstwa zostały opublikowane w opracowaniach dotyczących współczesnego plakatu polskiego i ilustracji, m.in. w albumie „Polski Plakat 21. wieku” w opracowaniu Krzysztofa i Agnieszki Dydo z 2008 r., w publikacji „Uwaga! Spychacze! Młoda polska ilustracja” w opracowaniu Zygmunta Januszewskiego, Doroty Folgi-Januszewskiej i Moniki Hanulak, wydanej przez Akademię Sztuk Pięknych w Warszawie w 2009 r., w książce „PGR. Projektowanie Graficzne w Polsce” autorstwa Jacka Mrowczyka i Michała Wardy, wydanej przez wydawnictwo Karakter w 2010 r., a także w katalogach wystaw i artykułach prasowych. Szczegółowy wykaz publikacji został przedstawiony w pisemnym wykazie dorobku. Treść artykułów Sabiny Antoniszczak (kwartalnik 2+3D) oraz Krzysztofa Dydo (katalog wystawy) omawiających wybrane aspekty mojej działalności twórczej zostały włączone do dokumentacji w części zawierającej reprodukcje prac.

3. Działalność dydaktyczna i naukowo-badawcza

3.1. Działalność dydaktyczna przed uzyskaniem stopnia doktora sztuki

Moja regularna współpraca z Akademią Sztuk Pięknych w Katowicach rozpoczęła się w roku 2004. W tym czasie miałam już za sobą kilkunastoletni okres samodzielnego funkcjonowania na rynku zawodowym i dysponowałam praktyczną umiejętnością wykorzystania technologii cyfrowych w warsztacie grafika projektanta, w tym biegłą znajomością oprogramowania graficznego i nowych technologii drukarskich. Przekazując swoje doświadczenia studentom mogłam efektywnie wspierać proces przygotowania ich do profesjonalnej działalności zawodowej uwzględniającej nowe możliwości technologiczne, co było jedną z bezpośrednich przyczyn zatrudnienia mnie na uczelni. Zajęcia, które prowadziłam, początkowo koncentrowały się głównie na powyższych kwestiach, podejmowanych w ramach podstaw projektowania graficznego i grafiki edytorskiej. Następnie zakres prowadzonych przeze mnie przedmiotów został poszerzony o zagadnienia ogólnoplastyczne (kompozycja i wiedza o działaniach i strukturach wizualnych) oraz podstawy animacji realizowane w oparciu o programy cyfrowe.

Zajęcia były przeznaczone przede wszystkim dla studentów pierwszych 3 lat kierunku grafiki, większość z nich miała charakter obowiązkowy. W doborze tematów ćwiczeń oraz metod prowadzenia zajęć pozostawiono mi znaczną swobodę (pozostawałam pod opieką artystyczną profesora Adama Romaniuka). Szczegółowy program przedmiotu mogłam, w większości wypadków, opracować samodzielnie na bazie literatury krajowej i zagranicznej oraz własnej znajomości zagadnień. Oprócz praktycznych zadań projektowych opracowane przeze mnie programy obejmowały autorskie wykłady przybliżające problematykę przedmiotów, a w razie potrzeby także zewnętrzne warsztaty specjalistyczne (np. podstawowy kurs obsługi programu Flash prowadzony w ramach podstaw animacji). Praca na uczelni była dla mnie nowym, satysfakcjonującym doświadczeniem, zaproponowane przeze mnie metody prowadzenia zajęć i ich rezultaty spotkały się także z wysoką oceną ze strony Akademii. Czynniki te zadecydowały o moim dalszym zaangażowaniu w działalność naukowo-dydaktyczną.

W 2006 r. w ASP Katowice sfinalizowałam pracę doktorską zatytułowaną „Plakat jako autonomiczna forma graficzna”. Problematyka pracy została omówiona we wcześniejszej części autoreferatu. W kilka miesięcy po obronie pracy doktorskiej plakat „Matko Polko strzeż wartości” wchodzący w skład zaprojektowanego zestawu został wyróżniony nagrodą regulaminową 7. Międzynarodowego Biennale Projektowania Graficznego „Golden Bee” w Moskwie w 2006 r. i uzyskał wyróżnienie podczas 1. Biennale Plakatu Społeczno-politycznego w Oświęcimiu w 2006 r.

3.2. Działalność dydaktyczna po uzyskaniu stopnia doktora sztuki

W roku akademickim 2006/2007 zostałam zatrudniona w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach na stanowisku adiunkta. Objęłam kierownictwo pracowni grafiki edytorskiej w katedrze projektowania graficznego. Dodatkowo prowadziłam zajęcia z zakresu podstaw projektowania graficznego i grafiki edytorskiej także dla studentów katedry grafiki warsztatowej. W roku 2009 wraz z dr hab. Grzegorzem Hańderkiem utworzyłam w katedrze grafiki warsztatowej Wydziału Artystycznego autorską Pracownię Grafiki Książki. W roku 2011 za zgodą Rady Wydziału całkowicie przejęłam kierownictwo pracowni.

Struktura zajęć prowadzonych przeze mnie w ASP Katowice w pewnym sensie odzwierciedla moje własne doświadczenia zawodowe i wybory artystyczne.

Aktualnie prowadzę na uczelni dwie niezależne pracownie:

3.2.1. Pracownia Grafiki Edytorskiej w katedrze projektowania graficznego Wydziału Projektowego.

To autorska pracownia specjalistyczna, obejmująca również zajęcia obowiązkowe. Pracownia – zlokalizowana na Wydziale Projektowym – koncentruje się na użytkowym aspekcie projektowania publikacji. Program przygotowuje studentów do samodzielnej realizacji zróżnicowanych form edytorskich, przede wszystkim grafiki wydawniczej, a w ostatnich latach także publikacji cyfrowych – przedmiotem zajęć są, realizowane przez studentów, praktyczne zadania projektowe. Tematy dostarczane są przez prowadzących w formie kompletu materiałów do opracowania oraz określonych założeń projektowych. Oprócz realizacji tematów kursowych studenci pracowni korzystają z praktycznych ćwiczeń dotyczących obsługi programów oraz wykładów związanych z tematyką zajęć.

3.2.2. Pracownia Grafiki Książki w katedrze grafiki warsztatowej Wydziału Artystycznego

To także autorska pracownia specjalistyczna. Podstawową różnicą w stosunku do programu wcześniej opisanej pracowni jest traktowanie książki jako autorskiej formy wypowiedzi artystycznej. Prace mają zazwyczaj formę klasycznych książek kodeksowych, wykorzystujących różnorodne warianty opraw introligatorskich i technik druku, choć możliwa jest także realizacja innego rodzaju obiektów. Oprócz regularnego trybu zajęć pracownia prowadzi także dodatkowe warsztaty i konsultacje z wyspecjalizowanym introligatorem, a także prezentację i promocję dokonań studentów.

Prace zrealizowane przez studentów pracowni były na przestrzeni ostatnich lat kilkakrotnie nagradzane w krajowych i międzynarodowych konkursach. Ostatnio uzyskane przez studentów nagrody zostały wymienione w wykazie dorobku.

3.3. Działalność naukowo-badawcza

Obok pracy dydaktycznej kieruję obecnie dwoma projektami badawczymi finansowanymi w ramach działalności statutowej uczelni.

Obydwa realizowane przeze mnie projekty badawcze pozwalają na poszerzanie i aktualizację własnych kompetencji. Pomimo braku bezpośredniego związku z procesem dydaktycznym, umożliwiają także efektywne wykorzystanie rezultatów badań do stałego doskonalenia programów zajęć obydwu prowadzonych przeze mnie pracowni.

3.3.1. Projekt badawczy „Technologia sztuki książki, tradycyjne rzemiosło i jego współczesna recepcja” rozpoczęty w 2012 r.

Podstawowym celem projektu jest dokumentacja i rewitalizacja tradycyjnego rzemiosła sztuki książki oraz zbadanie możliwości adaptacji wybranych technologii historycznych do współcześnie realizowanych form wydawniczych.

Przedmiotem badań są także wybrane aspekty zagadnienia *self-publishingu* artystycznego, popularnego współcześnie zjawiska kulturowego, traktującego książkę jako autonomiczną wypowiedź artystyczną i obiekt kolekcjonerski.

Na przestrzeni trzyletniego okresu trwania projektu wdrożono praktyczny program realizacji opraw introligatorskich przy współpracy z uznanymi pracownikami i oficynami na terenie Polski. W wyniku tych prac rozpoczęto kompletowanie biblioteki własnoręcznie wykonanych makiet introligatorskich wraz ze szczegółowymi instrukcjami ich wykonania. Rozwinięto efektywną współpracę z introligatorką ASP Katowice mającą na celu praktyczne wdrażanie zdobytej wiedzy, co w widoczny sposób podniosło jakość prac z dziedziny książki autorskiej realizowanych przez studentów akademii.

Bibliotekę makiet introligatorskich uzupełniono zakupionymi w ramach programu publikacjami (zarówno pracami typu *self-publishing* jak i wydawnictwami wysokonakładowymi) stanowiącymi przykłady unikatowych rozwiązań. Zbiór obiektów edytorskich jest stale uzupełniany w kolejnych etapach dofinansowania programu badawczego, kompletowana w ten sposób biblioteka przykładów stanowi cenny materiał pomocniczy dla osób zainteresowanych realizacjami z zakresu książki autorskiej i jest bieżąco wykorzystywana przez studentów ASP różnych specjalności jako materiał poglądowy.

Równolegle kierowany przeze mnie zespół badawczy podjął działania mające na celu propagowanie idei *self-publishingu* artystycznego m.in. poprzez umożliwienie zainteresowanym studentom udziału w targach i wystawach specjalistycznych oraz organizację otwartych wykładów tematycznych.

3.3.2. Projekt badawczy „Optymalizacja parametrów edytorskich publikacji we współcześnie stosowanych nośnikach elektronicznych. Analiza możliwości zastosowania zasad składu publikacji realizowanej drukiem w czytnikach elektronicznych” rozpoczęty w roku 2013.

W tym wypadku projekt badawczy jest ściśle związany z praktyką zawodową w obszarze współczesnego projektowania graficznego i stanowi próbę odpowiedzi na ważkie i aktualne problemy praktyki zawodowej współczesnego projektanta, jakie wiążą się z postępującymi zmianami metod komunikacji wynikającymi ze zmian technologicznych.

Celem projektu jest zbadanie właściwości najbardziej reprezentatywnych współczesnych czytników cyfrowych, podjęcie próby transpozycji dotychczas stosowanych tradycyjnych rozwiązań edytorskich na media cyfrowe i określenie podstawowych różnic pomiędzy metodami składu publikacji przeznaczonej do realizacji drukiem oraz przeznaczonej do odczytu ekranowego w formie dynamicznej (kształtowanej przez użytkownika). Projekt ma umożliwić zebranie i zdefiniowanie nowych kanonów, zasad i metod opracowania materiałów edytorskich w kontekście odczytu ekranowego.

Jako finalny rezultat projektu przewiduje się opracowanie wieloplatformowej publikacji podsumowującej wyniki badań oraz programu zajęć edukacyjnych z zakresu projektowania publikacji w pełni dostosowanego do współczesnych wymagań technologicznych.

4. Praca organizacyjna na uczelni

4.1. Pełnione funkcje

Jako pracownik Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach pełnię funkcje członka Rady Wydziału Projektowego, członka komisji egzaminów dyplomowych na Wydziale Projektowym i Artystycznym, a od roku 2012 także funkcję prorektora ds. badań naukowych i współpracy z zagranicą, członka Senatu ASP Katowice, przewodniczącej senackiej komisji ds badań naukowych i senackiej komisji ds współpracy z zagranicą.

Niewątpliwie najpoważniejszym zadaniem organizacyjnym powierzonym mi w toku dotychczasowej pracy w akademii jest funkcja prorektora ds. badań naukowych i współpracy z zagranicą. Jednym z podstawowych celów mojej, trwającej obecnie, kadencji jest udoskonalenie procedur organizacji badań naukowych prowadzonych przez pracowników akademii, a także wspomaganie możliwości ich realizacji w obszarze wzornictwa, projektowania graficznego i sztuk pięknych.

Zgodnie z przyjętymi przeze mnie założeniami w pierwszej fazie działań skupiono się przede wszystkim na wnioskach realizowanych w ramach działalności statutowej uczelni, traktując je nie tylko jako element realizacji strategii badawczej wydziałów, ale także płaszczyznę umożliwiającą pracownikom uczelni aktywny rozwój własnych koncepcji i stopniowe wdrażanie dobrych praktyk w tym zakresie. Przeprowadzony w roku 2014 audyt działalności statutowej potwierdził prawidłowość wszystkich przyjętych na tym polu rozwiązań.

Obecny etap działań koncentruje się na dwóch podstawowych aspektach: zainteresowaniu pracowników naukowych ASP Katowice szerszą perspektywą realizacji wniosków badawczych przy wykorzystaniu zewnętrznych źródeł finansowania (przede wszystkim programów NCBiR oraz funduszy strukturalnych umożliwiających realizację programów międzynarodowych) oraz wprowadzeniu procedur ułatwiających publikację uzyskanych wyników badań.

Jako prorektor ds badań naukowych staram się także, aby uczelnia zapewniała możliwie najszerszy dostęp do wspólnych inicjatyw międzynarodowych i europejskich źródeł finansowania projektów o charakterze interdyscyplinarnym. Bezpośredniej realizacji tego założenia służy udział ASP w konsorcjach i innego rodzaju stowarzyszeniach umożliwiających inicjowanie współpracy partnerskiej. Reprezentuję ASP Katowice w Międzynarodowym Konsorcjum Uczelni Wyższych Progres 3, Śląskim Kłastrze ICT i Multimediiów Hub Club i Komitecie Sterującym Regionalnej Strategii Innowacji przy Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego.

Odrębną sferą mojej działalności jako prorektora i przewodniczącego senackiej komisji ds współpracy z zagranicą jest nadzór nad przebiegiem współpracy międzynarodowej prowadzonej przez uczelnię. Zasadniczą jej częścią pozostaje wymiana kadry dydaktycznej i studentów z ok. 30 uczelniami partnerskimi w ramach programu Erasmus. W trakcie trwania mojej kadencji weszła w życie kolejna faza

programu, tzw. Erasmus+, dotyczącą planów działania programu w perspektywie lat 2014–2020, co bezpośrednio wiązało się z koniecznością uaktualnienia strategii ASP w zakresie wymiany międzynarodowej. Dotychczasowe założenia poszerzono przede wszystkim o redefinicję kierunków geograficznych, potencjalnie interesujących dla ASP w kontekście wymiany studentów, kadry lub praktyk dydaktycznych. Zwiększono także zakres wymiany kadry dydaktycznej o możliwość wyjazdów do instytucji, których działalność jest istotna dla przebiegu badań naukowych i zajęć dydaktycznych prowadzonych przez pracowników uczelni.

Wspólnie z Sheffield Hallam University (Wielka Brytania) oraz Ecole de Design Nantes Atlantique (Francja) podjęto próbę opracowania międzynarodowego programu dydaktycznego zatytułowanego „Innovation through Cross Cultural Fusion”. Obecnie trwają prace nad wnioskiem. Oprócz wymiany w ramach programu Erasmus nawiązano lub kontynuowano współpracę z uczelniami spoza Europy, przede wszystkim ze Stanów Zjednoczonych. W roku akademickim 2014/2015 w ASP Katowice odbyły się spotkania z przedstawicielami Rhode Island School of Design oraz Missouri State University ze Springfield, z drugim z wymienionych uniwersytetów podpisano obustronną deklarację współpracy. Kontynuowano także dotychczasową, wieloletnią współpracę z Northern Illinois University z DeKalb.

4.2. Promocja dokonań studentów

Obok zagadnień związanych z aktualnie sprawowaną funkcją zarówno obecnie, jak i w latach poprzednich podejmowałam stałą działalność organizacyjną związaną z poszerzaniem problematyki zajęć dydaktycznych w obszarach będących przedmiotem moich kompetencji i zainteresowań. Obejmuje ona przede wszystkim organizację nadobowiązkowych otwartych wykładów, warsztatów i wystaw prac studentów. Do ważniejszych wydarzeń tego rodzaju zaliczam udział w organizacji cyklu międzynarodowych wystaw autorskich książek studenckich pod wspólnym tytułem „The books are to be tasted...” oraz współorganizację wystawy prac studentów pracowni grafiki książki i pracowni ilustracji ASP Katowice (wraz z wydaniem dwujęzycznego katalogu) zatytułowaną „Skłonności do ostrości” zorganizowaną przy współudziale Fundacji Satyrykon. Szczegółowe informacje na temat tego obszaru aktywności w załączyłam pisemnym wykazie dorobku.

4.3. Inne działania na rzecz uczelni

Ze względu na posiadane doświadczenie zawodowe moja działalność organizacyjna na rzecz uczelni obejmuje także udział w realizacji wybranych pozycji edytorskich. Jako prorektor ds współpracy z zagranicą bezpośrednio nadzoruję prace nad opracowaniem i realizacją angojęzycznych materiałów informacyjnych dotyczących ASP Katowice. Uczestniczę także w pracach zespołów konsultacyjnych np. związanych z opracowaniem strony internetowej uczelni. Okazjonalnie realizuję własne projekty na rzecz akademii – m.in. plakaty wystaw „Odloty – przyloty”,

„Stanisław Wejman – grafika”, plakat jubileuszowy „10 lecie Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach” i in.

Pozostałe dane dotyczące działalności obejmującej m.in.: uczestnictwo w międzynarodowych programach wymiany, członkostwo w organizacjach i stowarzyszeniach artystycznych, opiekę naukową i artystyczną nad studentami, udział w zespołach eksperckich i konkursowych, recenzowanie publikacji i in. zamieściłam w pisemnym wykazie dorobku.

